

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK) voor de herziening van de ARIE-regeling

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhетиak.nl (klik dan op de tekst "Naar het IAK" in de linker kolom).

1. Wat is de aanleiding?

Algemeen

De huidige regelgeving is op een aantal punten niet gebruikersvriendelijk. Met name de aanwijssystematiek is te complex. Dit maakt de huidige ARIE-regeling (op hoofdlijnen in het Arbobesluit; nader uitgewerkt in de hierbij ter consultatie voorgelegde Arboregeling) moeilijk toepasbaar en uitvoerbaar voor bedrijven. Tevens is de huidige regelgeving vanwege de moeilijke aanwijssystematiek moeilijk handhaafbaar voor de arbeidsinspecteurs. Daarnaast is de regeling verouderd omdat deze niet meer aansluit op de CLP-verordening, die oudere EU-wetgeving afstemt op het wereldwijd geharmoniseerde systeem voor de indeling en etikettering van chemische stoffen. Door de moeilijke toepasbaarheid van de regeling kan de veiligheid en gezondheid van de werknemers onvoldoende gewaarborgd worden. Vandaar dat de ARIE-regeling op een aantal punten aangepast wordt. Deze zijn:

- o Het vereenvoudigen van de aanwijssystematiek van de ARIE. Deze is in de huidige ARIE moeilijk toepasbaar voor werkgevers om te bepalen of hun bedrijf/inrichting ARIE-plichtig is. Ook zorgt het voor problemen in de handhaving (stoffenlijst);
- o Harmonisering van de aanwijssystematiek op de CLP-verordening, die oudere EU-wetgeving afstemt op het wereldwijd geharmoniseerde systeem voor de indeling en etikettering van chemische stoffen. De huidige ARIE-regelgeving is nog niet afgestemd op deze CLP-verordening (stoffenlijst);
- o Uitbreiding van de handhaving (ook bestuurlijke boete). In de huidige ARIE-regeling kan de regeling enkel strafrechtelijk gehandhaafd worden;
- o Betere aansluiting op het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo 2015) (Vanaf 1 januari 2023 het Besluit activiteiten leefomgeving, hierna Bal genoemd) waardoor de ARIE gebruikersvriendelijker is voor bedrijven en makkelijker te handhaven voor toezichthouders;
- o Een beperkte aanpassing van de nadere verplichtingen (eisen te stellen aan scenario's, veiligheidsbeheersysteem, intern noodplan).

Politieke achtergrond

- De ARIE-regeling heeft een lange voorgeschiedenis. Rond 2010 was er een discussie om de ARIE-regeling af te schaffen omdat het een nationale kop betreft, wat betekent dat de regelgeving meer eist dan wat op basis van EU-regelgeving wordt geëist. Uit een SER-advies van 2010 is echter gebleken dat, gezien de aard van de risico's, een dergelijke regeling wel noodzakelijk is. Ook de Raad van State heeft in 2012 aanbevolen de ARIE-regeling te behouden omdat de ARIE-regeling beoogt een specifiek niveau van bescherming te bieden aan werknemers bij bedrijven waar grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen aanwezig zijn. Wel gaf de SER aan dat het van groot belang dat duidelijk moet zijn welke bedrijven ARIE-plichtig zijn en dat de regelgeving goed uitvoerbaar en handhaafbaar is.
- In 2012 werd door de minister van SZW besloten om de ARIE-regeling toch te behouden, maar wel in een geactualiseerde versie. Naar aanleiding hiervan is een aantal jaren geleden een conceptregeling opgesteld, die echter nog niet bleek te voldoen aan de eisen betreffende handhaafbaarheid.
- Het werk aan de regeling is in 2020 opnieuw opgepakt, gezien de mogelijke risico's bij de ARIE-plichtige bedrijven en inrichtingen en de noodzaak hierop te handhaven.

2. Wie zijn betrokken?

Werknemers, werkgevers, OR, arbodeskundigen, Nederlandse Arbeidsinspectie.

3. Wat is het probleem?

Reden voor de herziening is dat de huidige regelgeving op een aantal punten moeilijk toepasbaar is, met als consequentie dat de veiligheid en gezondheid van de werknemers onvoldoende gewaarborgd is.

Aanwijssystematiek

Het is gebleken dat de huidige aanwijssystematiek tamelijk moeilijk is om te hanteren voor bedrijven. De meldingsplicht ligt bij de werkgever, maar door het complexe aanwijssysteem kan een werkgever niet altijd goed bepalen of het wel/niet ARIE-plichtig is. Vooral voor bedrijven waarbij de hoeveelheid gevaarlijke stoffen sterk kan fluctueren in de tijd, is dit een probleem. Ook voor de toezichthouder is de aanwijgrond moeilijk te berekenen, aangezien deze afhankelijk is van de informatie die bedrijven verstrekken (stoffenlijst).

CLP-regelgeving

Tussentijdse wijziging van de CLP-regelgeving (Classification, Labelling, Packaging) leidde tot verschillen met de ARIE-regeling. In de nieuwe ARIE-regeling worden de consequenties van de CLP-regelgeving meegenomen in de afweging op welke bedrijven de ARIE-regeling van toepassing is (stoffenlijst).

Handhaving

In tegenstelling tot de overige Arboregelgeving en het Brzo 2015 kan de huidige ARIE-regeling alleen via het strafrecht worden gehandhaafd, waardoor de Nederlandse Arbeidsinspectie geen bestuurlijke boete kan opleggen. In de herziene ARIE-regeling wordt dit wel geregeld, waardoor het handhavingsrepertoire wordt uitgebreid. Ook in het Brzo 2015 (Vanaf 1 januari 2023 het Bal) wordt zowel strafrecht als bestuursrecht gehanteerd.

Tekstuele aansluiting verplichtingen

Vanwege het feit dat de overloop tussen Brzo 2015 en ARIE-regeling vergemakkelijkt wordt, worden de definitie, de verplichtingen en de nadere invulling van die verplichtingen zoals uitgewerkt in de Arboregeling zoveel als mogelijk gelijkgetrokken met de verplichtingen in het Brzo 2015 (vanaf 1 januari 2023 het Bal).

4. Wat is het doel?

De ARIE-regeling heeft als doel bij te dragen aan het beheersen van de risico's van zware ongevallen en het voorkomen van zware ongevallen. Vanuit de Arbeidsomstandighedenwet wordt gestreefd naar nul ongevallen en dat is ook het streven van werkgevers die werken met gevaarlijke stoffen.

Om dit doel te bereiken, moeten werkgevers in het kader van de ARIE-regeling kunnen aantonen dat zij de risico's van zware ongevallen binnen hun bedrijf kennen en beheersen. Dit wordt getoetst aan de hand van de aanvullende risico-inventarisatie en -evaluatie (ARIE) die door de werkgever, in samenwerking met de deskundige ondersteuning, wordt opgesteld.

Met de herziening van de Arboregeling wordt beoogd dat de ARIE voor bedrijven gebruikersvriendelijker is en beter naleefbaar, en voor de Nederlandse Arbeidsinspectie beter te handhaven. Hiermee is de veiligheid en gezondheid van de werknemers beter gewaarborgd.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Werknemers die met gevaarlijke stoffen werken, hebben een hogere kans slachtoffer te worden van een zwaar ongeval, veroorzaakt door de aanwezigheid van grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen. Met behulp van de ARIE-regeling moeten werkgevers kunnen aantonen dat zij de risico's van zware ongevallen binnen hun bedrijf kennen en beheersen (ARIE, veiligheidsbeheerssysteem). Daarnaast moeten deze werkgevers beschikken over een intern noodplan.

De ARIE-regeling is geïntroduceerd in 2004. Toen rond 2010 politieke discussie ontstond over noodzaak van de ARIE, heeft de SER een onderzoek uitgevoerd. Conclusie was dat de ARIE voor

dit soort bedrijven wel degelijk bijdroeg aan de verbetering van de veiligheid en gezondheid van werknemers. Ook de Raad van State adviseerde in 2012 om de ARIE-regeling te behouden. Wel moest de aanwijssystematiek vergemakkelijkt worden, zodat deze gebruikersvriendelijker is. Dit laatste is dan ook meegenomen in de herziene regeling van de ARIE, evenals een aantal andere punten die de ARIE gebruikersvriendelijker, handhaafbaarder en effectiever dienen te maken, om de veiligheid en gezondheid van de werknemers beter te kunnen waarborgen.

6. Wat is het beste instrument?

Regelgeving

Om de veiligheid en gezondheid van werknemers te kunnen waarborgen, is het beste beleidsinstrument regelgeving waarin een set maatregelen zijn voorgeschreven, die moeten bewerkstelligen dat de werkgever de veiligheid en gezondheid van zijn werknemers binnen een bedrijf ten aanzien van het werken met gevaarlijke stoffen gewaarborgd heeft. Dit zijn o.a. de aanvullende RI&E, het veiligheidsbeheersysteem, het intern noodplan, en melding aan naburige bedrijven.

Handhaving

Om de naleving van de regelgeving en alle verplichtingen te bevorderen, is handhaving een van de belangrijkste instrumenten die worden ingezet om een hoge mate van naleving te bewerkstelligen. Bij het niet naleven van de regeling kan onderscheid worden gemaakt tussen bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving. In de huidige ARIE-regeling wordt enkel het strafrecht toegepast. Om het handhavingsrepertoire te vergroten, is in de herziene regelgeving ervoor gekozen de ARIE zowel onder het strafrecht als onder het bestuursrecht te laten vallen.

Een combinatie van regelgeving en handhaving is noodzakelijk om zo de naleving te bevorderen, waardoor op de meest efficiënte wijze de veiligheid en gezondheid van werknemers kan worden gewaarborgd. Andere beleidsinstrumenten als voorlichting of zelfregulering zijn minder bindend, waardoor het nalevingspercentage niet zo hoog zal zijn als met regelgeving in combinatie met handhaving.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

De nieuwe ARIE-regeling heeft gevolgen voor de administratieve lasten van de bedrijven die daaronder komen te vallen. Deze gevolgen zijn het grootst voor werkgevers die thans niet onder de ARIE-regeling of de Brzo 2015 (Vanaf 2023 Besluit activiteiten leefomgeving (hierna Bal genoemd)) vallen. Over het algemeen is de regeldruk echter beperkt, aangezien de nieuwe ARIE-regeling nagenoeg dezelfde verplichtingen kent als de huidige ARIE-regeling. Verder worden in de nieuwe ARIE-regeling de belangrijkste ARIE-verplichtingen meer afgestemd op de verplichtingen van het Brzo 2015 (Vanaf 1 januari 2023 het Bal) hetgeen het voor Brzo-bedrijven makkelijker maakt om van de ene op de andere regeling over te gaan. Bovendien heeft het vergemakkelijken van de aanwijssystematiek een positief effect op de administratieve lasten. Het effect op de regeldruk van deze vereenvoudigingen is beperkt.

Aan de andere kant nemen de administratieve lasten toe. Zo zullen alle 800 bedrijven en inrichtingen die ARIE-plichtig zijn, zich nieuwe verplichtingen eigen moeten maken, zich eenmalig (opnieuw of voor het eerst) moeten melden bij de Nederlandse Arbeidsinspectie en zorgen dat ze (opnieuw of voor het eerst) voldoen aan de verplichtingen. Ter zake geldt een overgangstermijn van 1 jaar (dus 1 januari 2024).

Van de 800 bedrijven zijn er circa 200 die voor het eerst ARIE-plichtig zijn of niet al eerder onder de Brzo 2015-regeling vielen. Naast bovengenoemde handelingen zullen zij aanvullende handelingen moet uitvoeren. Dit betreft onder andere het inschakelen van een arbodeskundige t.b.v. van het beleid, scenario's, veiligheidsbeheersysteem en intern noodplan (ook later).